

ez a szakasz pedig az áttételt nem említi. Az általános szabály pedig a hatáskörrel nem bíró vagy nem illetékes bíróságnál előterjesztett kérelemnek a visszautasítása, nem pedig más bírósághoz való áttétele.

A jogegységi döntés indokolásához hozzáfűzzük, hogy a Te 12. §-a elhelyezéséből és szövegezéséből kitűnőleg nem is gondolt még a keresetlevél visszautasítása esetén való áttételre sem, hanem csak arra az esetre, ha a bíróság a pert pergátló kifogás folytán vagy hivatalból megszüntette. Ezt igazolja, hogy a Pp. 182. és 183. §-ai, melyre a Pp. 184. §-a, melynek a Te 12. §-a a kiegészítője, hivatkozik, a pernek pergátló kifogás esetén vagy *a perfelvételi tárgyaláson vagy később hivatalból* pergátló körülmény folytán való megszüntetéséről rendelkezik, továbbá az a körülmény, hogy a Te. 12. §-a az áttételre nézve a határozat kihirdetése utáni, de legkésőbb a közlést követő 15 napi határidőt szabja meg. A határozat kihirdetése csak a szóbeli tárgyaláson történhet, a 15 napi közlést követő határidő pedig azt bizonyítja, hogy a törvényhozó a pergátló kifogásra vagy hivatalból hozott permegszüntető ítélet elleni fellebbezési határidőt tartotta szem előtt, nem pedig a kereset visszautasítása esetén való 8 napi felfolyamodási határidőt. Mikor a bíróságok ezt a rendelkezést az áttételre vonatkozólag a kereset visszautasítása esetén is alkalmazzák, már analogia útján való kiterjesztésről van szó, melynek dogmatikai helyessége vitatható.

De lege ferenda azonban pergazdasági szempontból a Te 12. §-ának rendelkezése lehetőleg kiterjesztendő. Az illetékes bírósághoz való áttétel lehetősége úgy a feleket, mint a bíróságot felesleges munkától kíméli meg. Természetesen, ha a nem illetékes bírósághoz előterjesztett kérelem folytán az ellenfélnek költsége merült fel, ezt az erre okot adó kérelmező félnek kell viselnie.

íj. Dr. Szigeti László.

JOGGYAKORLAT.

A judikatura kiemelkedő döntései.

A felperes azzal, hogy beteg feleségét magárahagyva az aratóünnepélyre kocsmába ment, ott idegen nőkkal táncolt és amikor felesége értejött és hazahívta, azt megtagadta, már magábanvéve is elegendő okot adott az alperesnek az életközösség megszakítására. Az ilyen magatartás nemcsak hogy nem

illő házas és családos emberhez, de oly foku kiméletlen közöny és szeretetlenséget árul el a beteg feleséggel szemben, hogy azt az utóbbi érthetően találta magára nézve sérelmesnek. (P. III. 1638/1938.)

Ha valamelyik fél a békéltetési tárgyaláson kijelenti, hogy békülni akar, ez a nyilatkozat még nem megbocsájtás, hanem csak a hajlandóság arra. A békülési készség — különösen kereset és viszontkereset esetében — csak akkor válik megbocsájtássá, ha a másik házaspár azt elfogadja és ezzel a kibékülés valóban létre is jönne. (P. III. 1662/1938.) Ugyanezen ítélet szerint egyedül a különélésnek vajmi kevés befolyása van a vétkes cselekmény beszámíthatóságára. Semmiesetre sem lehet mereven azt mondani, hogy a különélés alatt elkövetett cselekmények enyhébb beszámítás alá esnek. Eppen az oly szóbeli gyalázkodások, amelyeket az együttélés alatt legtöbbször a rossz házasság izgalmai váltanak ki, súlyosabb beszámítás alá esnek a különélés alatt azért, mert akkor már ez az izgalmi állapot megszűnt.

*

Az *ideiglenes tartózkodás* helye *nem minősül* a bontóperbeli illetékesség szempontjából sem utolsó *közös lakhelynek*. Ha a felek utóljára Győrött laktak együtt, akkor a győri kir. törvényszék illetékességén nem változtat, hogy az alperes a különélés alatt Budapesten felkereste felperest, két éjjelt a felperes lakásán töltött és vele ez alkalommal nemileg is érintkezett. (P. III. 1746/1938.)

A családi élet belső mozzanatairól elsősorban éppen a legközelebbi rokonok szerezhetnek közvetlen tudomást, ezért — amennyiben az ilyen tanúk egyénisége és szavahihetősége ellen alapos kétely nincsen — vallomásukat egyedül a rokoni viszonyknál fogva aggályosnak minősíteni nem lehet. Alátámasztja ezt a felfogást a Pp. 657. §-a is, amely házassági perben egyenesen kívánatosnak tartja a szülők meghallgatását akkor is, ha a peres felek reájuk tanuként nem hivatkoztak. (P. III. 1662/1938.)

A bontóítélet folytán a házasság megszűnik és a megszűnés következtében a volt házaspár egymással szemben hűséggel nem tartoznak. A nő a *végleges tartásra* akkor válik *érdemetlenné*, ha társadalmi állásához nem illő, a közérkölciségbe ütköző, vagy a női szemérmét és tisztességet súlyosan sértő életmódot folytat. A volt feleség, ha egy idegen férfinak az udvarlását mint oly közeledést engedte meg, amely házasságkötésre vezethet, ezt elfogadhatja, anélkül, hogy azzal a közérkölciséget sértene. (P. III. 1585/1938.)

*

Az a jogszabály, amely szerint a házasság jogi fennállása alatt a *közös lakás berendezése* meg nem bontható és tekintet nélkül az ingók jogi minőségére, az életközösség megszakitása esetében nincs jogosítva egyik házastárs sem arra, hogy a személyes használatra szolgáló és a nélkülözhetetlen ingóságokon kívül a közös lakás berendezését egészben vagy részben önhatmulag magával vihesse: nem nyerhet alkalmazást, ha a peres felek közötti életközösség megszakadása idejében a peres felek közös lakása a következő hó elsejére már felmondás alatt állott és újabb megfelelő közös lakásról egyik fél sem gondoskodott. (P. III. 2044/1938.)

*

A tulajdonostárs az általa végzett házkezelésről, az ezzel kapcsolatos bevételekről és kiadásokról a többi tulajdonostársnak számadással tartozik. Ennek a számadásnak ellenőrzéséhez szükséges, hogy a számadásra kötelezett fél az annak egyes tételeit igazoló okiratokkal együtt terjessze azt a számadást követelő fél elé. Az általános magánjogon alapuló erre a kötelezettségre a Pp. 325. §-ának 1. bekezdése is utal. (P. VI. 1634/1938.)

*

A *hitbizomány perbevonása* egyértelmű annak a kimondására irányuló igénynek az érvényesítésével, hogy a korábbi hitbizományi birtokos által vállalt nyugdíjfizetési kötelezettségért, mint a hitbizományi birtok rendes kezelésével és fentartásával járó kiadásért valamennyi későbbi birtokutód felelős. Ilyen perekben a *hitbizományi gondnoknak* a várományos képviselőtében az állandó bírói gyakorlat szerint *perben kell állania*, amint azt már a P. II. 2796/1933. sz. ítélet is kimondotta. (P. II. 3436/1938.)

*

Atértékelési igény bíróság előtti érvényesítésének nem tekinthető a hagyatéki bíróság előtt való bejelentés, mert az egy évi záros határidőn belül való érvényesítésnek csak olyan bírósági eljárásban történő előterjesztést lehet érteni, amelyben a bíróság az árértékelési kérelem felől határozhat. (P. I. 3104/1938.)

*

Ha a 12 éves fiugyermek az uccán eldob egy nádszálat és az a felperes bal szemébe furódik, aminek folytán felperes bal szeme látóképességét elvesztette, ezért a szülőt a felügyelet elmulasztása címén nem lehet felelősségre vonni az esetben, ha a szülő gyermekének erről a magatartásáról nem tudott, mert amint a szülő nem tudta, hogy gyermeke az uccán nádszállal dobálózva játszott, attól el sem tilthatta; de a szülő nem is

kötelezhető arra, hogy kellő értelmi képességgel bíró gyermeknek minden lépését ellenőrizze. (P. I. 3055/1938.)

A vétkességen alapuló kártérítési felelősség megállapítására szükséges okozati összefüggés csak akkor áll fenn, ha olyan vétkes magatartást lehet megállapítani, amely a közönséges tapasztalat szerint akár egymagában, akár más olyan ténykörülmenyekkel kapcsolatban, amelyekkel kellő előrelátás mellett ugyancsak számolni lehetett, a balesetet a dolgok természetes rendje szerint előidézhetette, úgy hogy a vétkes magatartásnak ezzel a következményével legalább is mint lehetőséggel számot kellett vetni. Ellenben, ha a megállapított vétkes magatartás csak más olyan körülményeknek véletlen közrehatása mellett idézte elő a károkozó eseményt, amellyel a köteles gondosság kifejtése mellett sem lehetett számolni, akkor ilyen vétkes magatartás és a bekövetkezett baleset között a kártérítési felelősség megállapításához szükséges okozati összefüggés nincs meg (*adequat okozatosság elve*). Az igaz, hogy calium chloricumot gyógyszerárakban csak orvosi rendeletre szabad kiszolgáltatni, ezt a szert azonban drogériák is kiszolgáltathatják, de csak 150 grammon felüli mennyiségben. Kitűnik ebből, hogy a vonatkozó rendelkezések célja az, hogy ezt a szert gyógyszerként ne lehessen beszerezni orvosi rendelet nélkül. Az alperes gyógyszerész tehát, midőn a calium chloricumot vény nélkül szolgáltatta ki, nem követett el oly cselekményt, amely okozatos összefüggésben állana a kiskorú sérültnek avval a tényével, hogy a klórkálit kénporral összekeverve egy vascsőbe helyezte, azt kalapálni kezdte, aminek következtében a vascső felrobbant. Ha ugyanis az alperes szigorúan tartotta volna magát az öt kötelező rendelkezésekhez, még mindig nem akadályozhatta volna meg azt, hogy a felperes klórkálit drogériában beszeressen. (P. I. 2462/1938.)

A gázművek nem hivatkozhatnak erőhatalom gyanánt arra, hogy a járműveknek az úttest alatt vezetett gázcsövekre gyakorolt hatása a tudomány mai állása mellett sem előre nem látható, sem meg nem akadályozható, mert erőhatalom alatt az emberi cselekmény körén kívül eső természeti külső erő által előidézett helyzetet kell érteni. (P. I. 2911/1938.)

Harmadik személy elháríthatatlan cselekményének csak azt a cselekményt lehet tekinteni, amire a közönséges előrelátás mellett nemcsak mint bizonyosan bekövetkezhetővel, hanem mint lehetőséggel sem kellett számot vetni vagy amelyet megakadályozni akkor sem volt módjában az üzem fentartójának, illetőleg az ő megbizottjának, ha azt előre látta. Ezt az elvet arra az esetre, ha felperes két gépkocsi összeütközése alkalmával szenved balesetet, a P. I. 3499/1938. sz. ítélet akként alkalmazza, hogy a másik gépkocsi vezetőjének mint harmadik személynek

elháríthatatlan cselekménye csak akkor állapítható meg, ha valamelyik gépkocsi vezetője a kocsija menetirányának vagy sebességének váratlan megváltoztatásával idézte elő az összeütközést.

Szülő a gyermek elvesztéséért attól, akit ezért kártérítési felelősség terhel, az állandó bírói gyakorlat értelmében a dologi kárt meghaladó kártérítést csak akkor követelhet, ha a gyermek a szülőt törvénynél fogva eltartani volt köteles és ebből kifolyólag a tartást szolgáltatta is. A szülő a gyermek elvesztéséért kártérítést nem követelhet azon az alapon sem, hogy a gyermek neveltetésére költségei voltak, de nem követelhet kártérítést azért sem, mert a serdülő gyermektől a jövőben keresőképes korától és ennek elérésekor tartásra lenne igénye. (P. II. 2982/1938.)

Az özvegy által érvényesített kárigény nem csökkenthető azon a címen, hogy az özvegyet férje halála után haszonélvezet illeti és ebből jövedelemhez jut, valamint figyelmen kívül marad az özvegynek a férje halála után a saját tevékenységéből elért jövedelme, mert mindezen körülmények a felelősség körén kívül esnek és annak enyhítéséül nem szolgálhatnak. (P. II. 3515/1938.)

*

Szolgálati bizonyítvány késedelmes kiadásából származó kár megosztandó akkor, ha a volt alkalmazott sürgető levélben nem utal a szolgálati bizonyítvány kiállításának életbevágóan fontos és halaszthatatlan szükségére és nem említette meg, hogy újabb alkalmazása a bizonyítványnak kellő időben való kézbesítésétől függ. (P. II. 1739/1938.)

Jutalékos ügynök üzletszerző tevékenységének igénybevétele nemcsak szolgálati szerződéssel, hanem megbizási (ú. n. ügynöki) szerződéssel is történhetik. Szolgálati szerződés csak akkor jön létre, ha az ügynök a maga munkaerejét egészben vagy részben a munkaadó üzlete körében teljesítendő szolgálatokra ellenérték mellett állandóan, a munkaadóval, mint főnökével függőségi viszonyban köti le. A szolgálati viszony fenti alkateleme tehát az állandó jellegű *függőségi viszony és lekötöttség*, vagyis az, hogy a munkaadó az alkalmazott munkaereje és munkaideje felett a szerződés korlátai alatt tartós folytonossággal rendelkezessék. Ha azonban a felperesnek saját képviselői irodája van és nem mint az alperes segéd személyzetének tagja, hanem mint önálló ügynök jár el, ez a függőségi viszonyt már önmagában is kizárja. Függőségi viszonyt egymagában nem létesít bizonyos cikkekre vonatkozó versenytilalmi kikötés és a heti jelentések beküldésének kötelezettsége, mert ilyen kikötések a megbizási viszony keretében is helyt foglalhatnak. (P. II. 2706/1938.) Viszont a P. II. 2629/1938. sz. ítélet a jutalékos biztosí-

tási ügynököt munkavállalónak minősíti annak dacára, hogy a szerződést a felek „vállalkozási szerződés“-nek címezték és az ügynöknek csak szerzési jutalék és felüljutalék járt az addigi fix járandóság helyett.

A Kúria jogegységi tanácsának 96. sz. döntvénye kimondja, hogy az 1926: XVI. t.-c., a nyugdíjvalorizációs törvény rendelkezéseit a törvény életbelépése után megnyílt alkalmazotti *nyugdíjak átértékelésére* is alkalmazni kell, de csak akkor, ha a szolgáltatási szerződés, külön megállapodás vagy szabályzat a nyugdíjat vagy annak legmagasabb összegét koronában vagy forgalomban már nem lévő más belföldi pénznemben határozta meg. A döntvény indokolása a jelen sorok megírásakor még nem ismeretes.

*

Ha egy *korlátolt felelősségű társaságnak* házastársakon kívül más tagjai is vannak, úgy a társasági szerződést nem szükséges közjegyzői okirat formájába foglalni, mert a társasági szerződés nem a házastársak mint ilyenek, hanem a házastársaknak mint a társaság tagjai közötti, a társasággal és a társaság többi tagjaival való viszonyát szabályozza. (Pk. IV. 4131/1938.)

*

A betevő a pengőre szóló *takarékbetétet* utóbb dollárbetétre változtatta át, majd pedig a pénzügyintézet oly értelmű záradékot vezetett a betétkönyvre, amely az effektív dollárban való teljesítés kikötését tartalmazta. A P. VII. 2831/1938. sz. ítélet a dollárnak a betét idejében fennállott magasabb árfolyamán marasztal. Az indokolás szerint a pénzügyintézet felismerte a betevőnek azt a szándékát, hogy pénzét értékállóan kívánta elhelyezni. Az adott esetben az effektív dollárban való teljesítés kikötése nem mutat a feleknek arra a szándékára, mintha a felek a követelést a dollár sorsához, illetőleg annak mindenkori értékéhez kívánták volna kapcsolni. Ugyanis ha a felek között oly megállapodás létesült, hogy a betétösszeg értékállóan a betevő részére biztosított, akkor ezt kell a teljesítés mértékét elsősorban meghatározó szabálynak tekinteni és az effektív dollárbankjegyekben történő teljesítés kikötését csak oly értelmezéssel lehet alkalmazni, hogy a bankot az ily módon való teljesítés csak akkor mentesíti, ha a dollár értéke a teljesítés idején azonos marad azzal, amelyet a betét elhelyezése idején képviselt. Az ítélet igen helyesen hidalja át azt a lényegtelennek látszó disztinkciót, amelyet egyes ítéletek az effektivitást kikötő takarékbetétkönyvekre nézve az általános szabállyal szemben tesznek.

Ha a váltó svájci aranyfrankra szól, akkor a marasztalásnak ilyen értékben kell is történnie és ezzel szemben nem ellenérv az,

hogy a hitelező a váltót milyen árfolyamon váltotta vissza külföldi hitelezőjétől. (P. VII. 2779/1938.)

*

A szabadalom kereskedelmi kihasználására irányuló szerződésnél is alkalmazandó az a szabály, hogy az egyik fél kereskedői minőségére való tekintettel az a fél, aki a szerződéstől el akar állani, erről a másik felet haladéktalanul értesíteni és annak, ha azt az ügylet természete megengedi, az utólagos teljesítésre megfelelő határidőt engedni tartozik. Ilyen *teljesítési határidő engedése* iránti kérelemnek kell tekinteni azt, hogy az elállással élő fél ellenfele az esedékessé vált szabadalomhasználati díj egy részének később való teljesítését igéri. (P. II. 2627/1938.)

*

A váltó nincs *megállapodásellenesen kitöltve* akkor, ha a váltó keltezése nem felel meg a valóságnak; ennek csak akkor van jelentősége, ha a váltó a kelettől számított bizonyos idő alatt jár le. (P. VII. 3653/1938.)

*

Az a körülmény, hogy a felperesként fellépett *versenytárs* üzleti tevékenysége ideiglenesen szünetel, egymagában sem versenytársi minőségét, sem kereseti jogát nem szünteti meg. (P. IV. 3124/1938.)

A versenyperben is irányadó a kereskedelemügyi miniszternek az a határozata, amely dönt afelől, vajjon valamely kereskedelmi üzlet áruháznak minősíthető-e vagy sem. (P. IV. 5826/1938.)

A kir. Kúria P. IV. 350/1936., 3476/1934. és 3815/1935. sz. ítéletei már kimondták azt a jogszabályt, hogy a cégvalódiság elve által követelt az a tétel, hogy a törvényben megengedett kivételes esetektől eltekintve cégében mindenki polgári nevét köteles használni, a versenytörvény alkalmazása körében is irányadó. (P. IV. 3124/1938.) Ugyanez áll arra is, aki bejegyzett cégét rövidített alakban használja; a huzamos gyakorlat etekintetben nem jogkeletkeztető tény, mert törvénybeütköző állapot huzamos gyakorlás által sem válhat jogossá. (P. IV. 4041/1938.)

Az a versenytárs, aki másnak tiltott versenyeselekményét hosszabb időn át ellenmondás nélkül tudatosan elnézi, az eset körülményei szerint elvesztheti azt a jogát, hogy egyéni sérelmét panaszolja, különösen kárát követelje. Ez az elnéző magántartás azonban oly cselekményeknél, amelyek nemcsak magánérdeket sértenek, hanem közérdeket is érintenek, nem szünteti meg a kereseti jogot, mert a cselekmény abbahagyására vonatkozó kötelezettség felől magánfeleknek nincs szabad rendelkezési joguk. A bevőközönség megajándékozásával vagy az

üzleti tisztességgel ellentétes áron való árusítással folytatott üzleti verseny nem csupán egyéni érdeket érint, hanem a kereskedelem általános érdekét, tehát a közérdeket is sérti és így a versenytárgyalásnak közérdekből megadott, a törvény alapján versenytársnak közérdekből megadott, a törvény alapján fennálló kereseti jogról érvényesen lemondani sem lehet. (P. IV. 3701/1938.)

*

A P. VI. 629/1938. sz. ítélet egyéb kérdések tisztázásán kívül annak megállapítása végett is *felold*, hogy a külföldi állampolgár felperes által előterjesztett kereseti kérelem teljesítése *nem ütközik-e a külfölddel való fizetési forgalomra vonatkozó jogszabályokba*. Ez a döntés nem egészen konform a 4140/1932. M. E. sz. rendelet ama rendelkezésével és az annak alapján kifejlődött bírói gyakorlattal, amely szerint az ily meghallgatásnak a *végrehajtás* elrendelését megelőzőleg van helye, — vagyis a felperes külföldi állampolgár (helyesen: külföldi lakos) volta nem akadályozta a *per* lefolytatásának. Ez alól csak a 4550/1931. M. E. sz. rendelet 5. §-ában szabályozott perfelüggesztés esetében lenne kivétel, aminek azonban a már kialakult bírói gyakorlat szerint speciális előfeltételei vannak.

A *váltóperben* hozott *ítélet*, ha abban a váltó kiállításának alapjául szolgált *köztörvényi ügylet elbiráltatott*, e jogviszony tekintetében *ítélt dolgot* teremt. (P. VII. 2644/1938.)

Az örökgyó ellen hozott marasztaló ítélet jogereje az egyetememes jogutódokra — így az örökösökre — is kiterjed. (P. IV. 3310/1938.)

Dr. Vági József.

Hitbér és „Mahre“.

A magyar házassági vagyonyjog egyik legjellegzetesebb intézménye a hitbér, amelynek gyökerei az Árpád-korba nyúlnak vissza s amely e kor vagyonyjogának egyik főintézménye volt. Az okleveles anyag nyújtotta közvetett adatok és bizonyos etimológiai következtetések alapján általában véve elfogadott az a nézet, amely a hitbér eredetét a „pretium puellae“-ben látja és amely szerint a magyar jogban is, mint minden népnél, a házasságkötés formája eredetileg az adásvétel volt.¹⁾ Illés szerint az árpádkori hitbér lényegében megegyezett a germánjogi „Muntschatz“-zal; mind a kettő még tisztán őrizte a pretium puellae eredeti jellegét, mind a kettőhöz való jog a házasság pusztá megkötésének tényével jött létre, mint ahogy a vételár követelésének joga megszületik az adásvétel megkötésével: más

¹⁾ Illés: A magyar házassági vagyonyjog az Árpádok korában, 1900. 9. skv. old.